

A propòsit del maig francès

Fa deu anys del maig francès, que és un dels noms amb els quals se sol designar la revolta-revolució, avortada i actuant, que començà durant el mes de maig del 1968 a París. Aquells dies, jo em trobava, per casualitat, a la capital francesa i vaig poder veure de prop alguns dels esdeveniments: l'ocupació de la Sorbona pels estudiants, els mítings de tendències contradictòries que s'hi feien, la presa del teatre de l'Odeón per equips anarco-sindicalistes de l'espectacle, etcètera. Fins i tot conservo algunes fotos mediocres, fetes per mi, especialment la d'un burret, de pèl fosc, lligat a un dels arbres que hi havia davant la Sorbona, com a símbol satíric de l'ensenyament...

Però no és pas exactament del maig francès que volia parlar ans d'un fet anterior que em sembla estretament relacionat amb aquell.

El maig francès, la revolta-revolució d'aquells dies, és, sociològicament, una cosa molt complexa, en què intervenen factors molt diversos, difícils de dilucidar. És, en part, una revolta de la societat de consum, i és encara molt més —però també en part— una revolta generacional. La majoria dels qui intervenien activament en els mítings, en les assemblees, en les revoltes de carrer, era gent jove, xicots, xicotes l'edat dels quals oscil·lava entre els divuit i els vint-i-cinc anys. La joventut havia esdevingut una *classe*. Potser fou per això que la classe obrera, malfiada pel que es podia amagar darrera aquell paravent iconoclasta, no marmà del tot, no secundà d'una manera decisiva les consignes.

La joventut havia esdevingut una classe, he dit. No crec que hi hagués, darrera aquest front quasi homogeni, cap mà negra o força subterrània que ho endegués o ho empenyés inicialment, encara que, com és inevitable, moltes forces i influències tractessin, després, de fer seva aquella revolta i de dur l'aigua cap al seu molí. Hi havia, potser sí, en l'aire, un marxisme no ortodox que flotava per tot i que es dividia en la tendència que abans era designada amb el nom de trotskista i una altra, de molt més recent, que era la maoista.

I anem al gra. Jo he viscut quinze anys seguits a França, gairebé sempre a París, i és aquesta llarga estada la que em forneix un punt de referència que no he vist reflectit enlloc en valorar la revolta del maig del 1968. És a aquest antecedent que em vull referir.

Després de la guerra —conseqüència encara de la gran sagnia de la del 14—, França s'adonà que una de les causes fonamentals de la seva derrota del 40 era la falta de població jove. La societat francesa d'entre guerres era una societat cansada, estantissa, en davallada. Els matrimonis sense fills o amb un fill únic eren cada dia més nombrosos. Per tal de reaccionar contra aquest estat de coses, després de la guerra hi hagué la consigna, propugnada per tots els parits polítics al poder, de fomentar una política demogràfica de línia ascendent. Dels catòlics als comunistes, tots estigueren d'acord que a França li calien més fills. Per tal d'incrementar les naixences fou creada, a través de la Seguretat Social, l'ajuda a les famílies nombroses. Una ajuda progressiva, a gran escala. A partir del tercer fill i, no cal dir del quart o del cinquè, la prima augmentava en una proporció astronòmica. Recordo que un dia, a Fortenay-aux-roses, on vaig sojornar durant uns quants mesos, en passar davant d'una caseta d'aspecte humil, on la quitxalla jugava en el petit jardí que l'encerclava, sota la mirada vigilant de la mare, en estat força avançat, la persona que m'acompanyava. Que era del país, em digué: —Aquests esperen el cinquè fill per poder viure'n.

La «gratificació» per la naixença del cinquè fill i la pensió mensual assignada eren tan altes que permetien a una família no massa ambiciosa de viure'n de renda.

Aquestes lleis foren votades, a França, l'any 1946, i el fet que relato data de la primavera del 1948. Traieu comptes. Del 46 al 68 van vint-i-dos anys, que és la mitjana d'edat dels revoltats del maig del 68.

Tota persona humana té una consciència més o menys clara —o més o menys obscura— dels camins a través dels quals ha vingut al món. Tot individu posseeix una noció, a voltes difosa, a voltes molt concreta, dels motius que incitaren els seus pares a unir-se i a tenir-lo i del que ha significat per a ells la seva aparició en la vida. La consciència d'aquestes circumstàncies és tan profunda i s'escondeix en replecs tan íntims de la personalitat, que molts dels nostres actes, dels nostres complexos, de les nostres maneres de ser i d'actuar depenen d'aquesta noció que nosaltres mateixos tenim d'aquest haver vingut al món. Aquesta noció no pot escapar gens ni mica al qui sap o endevina que ha estat engendrat perquè amb la seva vinguda solucionava el problema econòmic dels seus genitors. Aquest home fàcilment pot voler destruir la societat que l'ha fet possible. I aleshores aquesta destrucció té tot un aire de repte revolucionari, *de signe constructiu*. Car el qui s'insurgeix perquè sap que per als seus pares ell ha significat l'obtenció d'una prebenda que els permetia de viure amb l'esquena dreta, fàcilment cremarà els cotxes, trencarà els aparadors, agredirà la policia que ha garantit aquest «ordre», perquè aquest home el que demana amb els seus actes aparentment forassenyats és el que demanen tots els homes i dones del món que en llur cas és l'única cosa que saben del cert que els ha mancat: l'amor. Aquests terroristes, aquests vàndals de la societat de consum, no tenen altra manera de queixar-se de la falta del més primari, elemental i necessari de tots els sentiments, que és l'amor, sinó intentant destruir la societat que els n'ha privat, la societat que està basada en l'absència de l'amor. ¿Per què ens ha d'estranyar que el primer impuls de molts nois i noies sigui el d'abandonar la família, unir-se lliurement pel seu compte, anteposant així l'amor al matrimoni, i el de defugir tots els formalismes de la societat burgesa, des dels institucionals fins als vestimentaris?

Si la burgesia reaccionària i el fanatisme religiós creaven un revolucionari destructor d'unes determinades estructures, la societat planificada o dirigida crea, a voltes, un revoltat o revolucionari destructor d'aquestes noves estructures, que resulten tan hipòcrites i artificioses com aquelles. I aleshores ve allò de dir que hi ha gent que mai no està contenta, que destrueix per ganes de destruir, que duen la maldat a les entranyes i que cal perseguir i castigar.

Les conseqüències del maig francès continuen actuant, i algunes de les seves exigències, com la majoria d'edat i el vot als divuit anys, semblen obrir-se pas per sobre de les contingències polítiques. Ha imposat un cert anivellament o igualitarisme en el tracte social, sobretot a França, on ha obligat l'Estat a un replantejament a fons de l'ensenyament universitari. El Centre Beaubourg, cercant les bases d'una cultura verament popular en la concepció de la biblioteca i del museu, no hauria estat factible sense aquella revolta. Les traces d'aquell comportament i d'aquells principis s'ha expandit una mica per tot Europa i és fàcil de veure-les reflectides en la joventut del nostre país, on esdevé un dels actors cabdals i determinants, em sembla, de l'hora actual.

Josep Palau i Fabre

Avui, 3 de maig del 1978